

Briselē, 30.9.2020.
SWD(2020) 323 final

KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS

**2020. gada ziņojums par tiesiskumu
Valstu sadaļa - tiesiskuma situācija Slovēnijā**

Pavaddokuments dokumentam

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

**2020. gada ziņojums par tiesiskumu
Tiesiskuma situācija Eiropas Savienībā**

{COM(2020) 580 final} - {SWD(2020) 300 final} - {SWD(2020) 301 final} -
{SWD(2020) 302 final} - {SWD(2020) 303 final} - {SWD(2020) 304 final} -
{SWD(2020) 305 final} - {SWD(2020) 306 final} - {SWD(2020) 307 final} -
{SWD(2020) 308 final} - {SWD(2020) 309 final} - {SWD(2020) 310 final} -
{SWD(2020) 311 final} - {SWD(2020) 312 final} - {SWD(2020) 313 final} -
{SWD(2020) 314 final} - {SWD(2020) 315 final} - {SWD(2020) 316 final} -
{SWD(2020) 317 final} - {SWD(2020) 318 final} - {SWD(2020) 319 final} -
{SWD(2020) 320 final} - {SWD(2020) 321 final} - {SWD(2020) 322 final} -
{SWD(2020) 324 final} - {SWD(2020) 325 final} - {SWD(2020) 326 final}

KOPSAVILKUMS

Slovēnijas tiesu sistēmu raksturo Tieslietu padomes un Augstākās tiesas lielā nozīme tiesnešu iecelšanā, karjeras virzībā un pārvaldībā, kā arī augsta līmeņa informācijas un sakaru tehnoloģiju rīki, ko izmanto lietu pārvaldībā. Pietiekamu resursu nodrošināšana Tieslietu padomei, kā arī Valsts prokuroru padomei, ir svarīgs nosacījums šo pašpārvaldes struktūru neatkarīgai un rezultatīvai darbībai. Konstitucionālās tiesas gaidāmais lēmums pēc būtības par Parlamentārās izmeklēšanas likuma atbilstību Konstitūcijai var sniegt norādes attiecībā uz tiesnešu un prokuroru neatkarības un patstāvības aizsardzību. Kaut arī Valsts prokuratūra ir paaugstinājusi darba efektivitāti, joprojām problēmas rada rezultatīva kriminālvajāšana par ekonomiskiem un finanšu noziegumiem. Neraugoties uz to, ka uzkrāto neizskatīto lietu skaits turpina samazināties un nerada sistēmisku problēmu, tiesvedības ilgums nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas lietās joprojām ir problemātisks.

Slovēnijā kopumā ir ieviests tiesiskais un institucionālais regulējums korupcijas novēršanai un apkarošanai. Praksē tiek pareizi īstenota visaptveroša politika attiecībā uz piekļuvi publiskai informācijai, sabiedrisko apspriešanu un likumdošanas procesa pārredzamību. Slovēnijā darbojas arī patstāvīga un neatkarīga specializētā pretkorupcijas iestāde — Korupcijas novēršanas komisija, kas pārrauga korupcijas novēršanu un valsts amatpersonu profesionālās godprātības nostiprināšanu. Tās cilvēkresursi un finanšu līdzekļi ir ierobežoti un rada bažas. Turklāt joprojām pastāv bažas par tās kapacitāti un plaisu starp tiesību normām un praksi, jo īpaši attiecībā uz Korupcijas novēršanas un godprātības likuma, kas ir Slovēnijas galvenais pretkorupcijas tiesību akts, īstenošanu.

Kaut arī plašsaziņas līdzekļu regulatora — Sakaru tīklu un pakalpojumu aģentūras — neatkarību nodrošina likums, šī aģentūra darbojas ar nepietiekamiem resursiem, ņemot vērā tās kompetenci, un tas ietekmē darbības efektivitāti. Pašreizējā plašsaziņas līdzekļu īpašumtiesību deklarēšanas sistēma padara noteiktu informāciju publiski pieejamu un tādējādi nodrošina šo īpašumtiesību daļēju pārredzamību, taču tā neattiecas uz faktiskajiem īpašniekiem. Nav īpašu plašsaziņas līdzekļu darbību regulējošu noteikumu, kas novērstu interešu konfliktus šajā nozarē, un tas negatīvi ietekmē plašsaziņas līdzekļu plurālismu Slovēnijā valsts un reģionālā līmenī. Plašai sabiedrībai un žurnālistiem var būt nepieciešams ilgs laiks, lai iegūtu piekļuvi publiskai informācijai. Bažas raisa ne tikai tiesas prāvas ar mērķi iebiedēt, bet arī žurnālistu vajāšana tiešsaistē un viņiem izteiktie draudi, bet krimināltiesiskās sistēmas reakcija nav apmierinoša.

Līdzsvara un atsvara sistēmu cita starpā nodrošina labi izstrādāti tiešsaistes rīki, kas nodrošina iespēju apsprieties ar plašu sabiedrību un citām ieinteresētām personām, un tai palīdz cilvēktiesību ombuds un neatkarīgs līdztiesības principa advokāts. Tomēr apspriešanas periods bieži vien ir īss, un neatkarīgo struktūru nostāja ne vienmēr tiek ņemta vērā. Konstitucionālā tiesa var veikt *ex-post* pārbaudi par atbilstību Konstitūcijai. Tomēr, tā kā palielinās ienākošo konstitucionālo sūdzību skaits un pieaug uzkrāto neizskatīto lietu skaits, process Konstitucionālajā tiesā kļūst arvien garāks, un tas var ietekmēt šīs tiesas sekmīgu darbību. Izskatīšanai ir iesniegta valsts stratēģija, kuras mērķis ir līdz 2023. gadam uzlabot atbalstu nevalstiskajām organizācijām.

I. TIESU SISTĒMA

Slovēnijas tiesu sistēmai ir trīs līmeņi — pirmajā instancē darbojas vietējās un apgabaltiesas (kas izskata civillietas un komercietas), darba tiesas (kas izskata arī sociālās nodrošināšanas jautājumus) un Administratīvā tiesa (kurai ir virstiesas statuss), kopā sešdesmit tiesu iestādes; otrajā instancē darbojas četras virstiesas (kas izskata pārsūdzības par pirmās instances tiesu lēmumiem) un trešajā instancē darbojas Augstākā tiesa (kas izskata pārsūdzības par noteiktiem virstiesu un Administratīvās tiesas spriedumiem). Konstitūcija paredz Tieslietu padomi — *sui generis* struktūru ārpus trim valdības varas atzariem — un tās uzdevums ir aizsargāt tiesu varas neatkarību, kā arī veicināt un nodrošināt tās pārskatatbildību, efektivitāti un darba kvalitāti¹. Tiesnešu kandidātus izvēlas Tieslietu padome, un pēc tam viņus iecelt amatā ierosina Nacionālā asambleja (*Državni zbor* — parlamenta apakšpalāta)². Ja Tieslietu padome izvēlas kandidātu, kurš jau ir ievēlēts tiesneša amatā, pati šī padome viņu paaugstina, ieceļot jaunajā tiesneša amatā. Valsts prokuratūra ir neatkarīga iestāde, bet arī tā pieder pie izpildvaras, savukārt galvenās pilnvaras attiecībā uz valsts prokuroru karjeru un darbību ir Valsts prokuroru padomei un ģenerālprokuroram. Valsts prokuroru padome ir neatkarīga valsts iestāde, kas pilda Valsts prokuratūras pašpārvaldes pienākumus un piedalās kriminālvajāšanas vienotības nodrošināšanā un valsts prokuroru neatkarības nodrošināšanā. Slovēnijas Advokātu kolēģija ir daļa no tiesu varas, tā ir patstāvīga un neatkarīga struktūra.

Neatkarība

Parlamentārās izmeklēšanas komitejas 2019. gada sākumā uzsāktā izmeklēšana paredzēja izskatīt prokuroru un tiesnešu darbību konkrētās krimināllietās. Tomēr vēlāk Konstitucionālā tiesa apturēja Parlamentārās izmeklēšanas likuma piemērošanu, jo tas varēja apdraudēt tiesnešu un prokuroru neatkarību no šādas parlamentārās izmeklēšanas konkrētās lietās. Izmeklēšanas komiteju izveidoja Nacionālā asambleja pēc Nacionālās padomes (*Državni svet*, parlamenta augšpalātas)³ pieprasījuma. Konstitucionālā tiesa, kurai šo lietu nosūtīja Tieslietu padome un Valsts prokuratūra, apturēja Parlamentārās izmeklēšanas likuma piemērošanu gan attiecībā uz tiesnešiem, gan valsts prokuroriem līdz izvērtējumam par minētā likuma atbilstību Konstitūcijai⁴. Konstitucionālā tiesa apturēja arī tā parlamentārā akta piemērošanu, ar ko tika izveidota Izmeklēšanas komiteja. Tieslietu padome paziņoja, ka parlamentārās izmeklēšanas darbības joma, kas noteikta parlamentārajā aktā par tās izveidošanu, neattiecas uz tiesu varas darbību kopumā, bet drīzāk tās mērķis ir izvērtēt konkrētus galīgos spriedumus un atsevišķu tiesnešu darbību. Konstitucionālā tiesa lēmumā par pagaidu pasākumiem uzsvēra, ka šis akts neparedz atbilstošus mehānismus, kā aizsargāt tiesnešus un valsts prokurorus no parlamentārās izmeklēšanas viņu “politiskās atbildības”

¹ Tieslietu padomes galvenā atbildība ir tiesnešu amatu kandidātu atlase. Kā garantē Konstitūcija, lielākā daļa Tieslietu padomes locekļu ir tiesneši, kurus amatā ievēlējuši citi tiesneši. Pārējie pieci locekļi ir citu juridisko profesiju pārstāvji, kurus ievēlējusi Nacionālā asambleja no Republikas prezidenta izvirzīto kandidātu vidus. Tieslietu padome pati pārvalda savu budžetu.

² Kopš tiesnešu sākotnējās pārvēlēšanas pēc Slovēnijas neatkarības atgūšanas 1990. gados parlaments tiesneša kandidātu pirmajai iecelšanai noraidīja tikai vienu reizi. Jāatzīmē, ka tiesneša kandidāts, kurš nav iecelts amatā, nevar pieprasīt ar tiesas lēmumu atcelt parlamenta lēmumu.

³ Plašāku informāciju par parlamenta struktūru skatīt IV pīlārā “Citi institucionālie jautājumi, kas saistīti ar līdzsvara un atsvara sistēmu”.

⁴ Tieslietu padome (2019), Pieprasījums par atbilstības Konstitūcijai izvērtēšanu un Parlamentārās izmeklēšanas likuma piemērošanas daļēju apturēšanu; Augstākā valsts prokuratūra un ģenerālprokurors (2019), iniciatīva par Parlamentārās izmeklēšanas likuma atbilstības Konstitūcijai izvērtēšanu; Konstitucionālā tiesa (2019), lēmums par Parlamentārās izmeklēšanas likuma pagaidu apturēšanu attiecībā uz tiesnešiem; Konstitucionālā tiesa (2019), lēmums par Parlamentārās izmeklēšanas likuma pagaidu apturēšanu attiecībā uz valsts prokuroriem.

jomā. Tā arī uzsvēra — pastāv risks, ka parlamentārā izmeklēšana var apdraudēt tiesnešu un prokuroru neatkarību, un tas “var neatgriezeniski ietekmēt” gan tiesu varas neatkarību, gan Valsts prokuratūras neatkarību un patstāvību. Konstitucionālajai tiesai vēl jāpieņem galīgais lēmums pēc būtības.

Priekšstats par tiesu neatkarību pēdējos gados ir nepārtraukti uzlabojies, taču neatkarības līmenis joprojām ir robežās no zema līdz vidējam. Tiesu neatkarības līmenis plašas sabiedrības priekšstatos ir vidējs augsts (42 % to atzīst par diezgan augstu vai ļoti augstu), bet uzņēmumu priekšstatos tas joprojām ir zems (36 %), lai gan abās aptaujās tika konstatēta pastāvīga paaugstināšanās, uzrādot pozitīvu tendenci⁵. Galvenais iemesls, ko uzņēmumi norāda, atzīstot, ka tiesas un tiesneši nav neatkarīgi, ir priekšstats par valdības un politiķu iejaukšanos vai spiedienu, tam cieši seko priekšstats par ekonomisko vai citu konkrētu interešu iejaukšanos vai spiedienu, un abi šie līmeņi salīdzinoši joprojām ir starp augstākajiem visā ES⁶. Augstākā tiesa pasūtīja pētījumu par iemesliem, kādēļ priekšstats par tiesnešu un tiesu neatkarību ir tik slikts un kādēļ tik zema ir uzticēšanās tiesu sistēmai, un šis pētījums var palīdzēt noteikt uzlabojumu iespējas. Starp šādas zemas uzticēšanās iemesliem, kas tika apzināti mērķtiecīgās aptaujās un ieinteresēto personu semināros, kuros piedalījās personas, kas vērsušās tiesās, juridiskie speciālisti, tiesu darbinieki un plašas sabiedrības pārstāvji, bija zināšanu un informācijas trūkums par tiesu sistēmu, organizatoriskās un komunikācijas problēmas un problēmas, ko radīja tiesu pārcelšanās uz citām ēkām. Šie konstatējumi lika īstenot vairākus pasākumus, kurus veica Augstākā tiesa un citas struktūras, no apmācības līdz uzlabojumiem informācijas rīkos, ko personas, kas vērsās tiesā, izmanto pēc nonākšanas tiesā, un to mērķis bija uzlabot uzticēšanos tiesu varai un priekšstatu par tiesu neatkarības līmeni⁷.

Kvalitāte

Lietu pārvaldības digitalizācija tiesu sistēmā ir krietni pavirzījies uz priekšu, un turpinās tās attīstība, lai uzlabotu elektronisko saziņu starp tiesām un tiesvedības pusēm. Informācijas un sakaru tehnoloģijas lietu pārvaldībā ir modernizētas⁸. Dati, kas iegūti no visām tiesu vadības sistēmām, ir standartizēti, integrēti (izmantojot datu noliktavas rīkus) un centralizēti, un tie tiek izmantoti vadības un statistikas vajadzībām. IT politikas jomas un stratēģijas nosaka, koordinē un pārvalda Augstākā tiesa. Tomēr elektroniskā saziņa starp tiesām un tiesvedības pusēm joprojām ir mazattīstīta. Piemēram, ne vienmēr ir iespējams elektroniski iesniegt lietu, saņemt pavēsti vai uzraudzīt procesa virzību tiešsaistē⁹. Elektroniskā saziņa jau ir modernizēta noteiktās jomās, piemēram, attiecībā uz parādu bezstrīdus piedziņu, kuru pārvalda īpaša organizatoriska vienība Ļubļanas Vietējā tiesā (COVL), kur lietu dokumentācija eksistē tikai elektroniski, kā arī maksātspējas un zemesgrāmatu jomās. Elektroniskās saziņas rīku uzlabošana citās jomās, jo īpaši civillietās, krimināllietās un maznozīmīgo pārkāpumu lietās, kopš 2019. gada ir bijusi Augstākās tiesas prioritārā joma. Ir uzsākts projekts, lai izstrādātu digitālos rīkus e-dokumentiem, e-

⁵ 44. un 46. attēls, 2020. gada Eiropas Savienības rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā. Priekšstatu par tiesu sistēmas neatkarības līmeni raksturo, izmantojot šādus neatkarības līmeņa novērtējumus: ļoti zems (mazāk nekā 30 % respondentu uzskata, ka tiesu neatkarības līmenis ir diezgan augsts vai ļoti augsts); zems (30–39 %), vidējs (40–59 %), augsts (60–75 %), ļoti augsts (virs 75 %).

⁶ 45. un 47. attēls, 2020. gada Eiropas Savienības rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā.

⁷ Slovēnijas valdība (2018), “The Supreme Court presented new activities for the long-term improvement of the quality and reputation of the Slovenian judiciary”.

⁸ 40. attēls, 2020. gada ES rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā.

⁹ 27. attēls, 2020. gada ES rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā.

iesniegumiem, tiesas dokumentu digitālai izsniegšanai, tiesas nodevu apmaksai tiešsaistē un citām vajadzībām¹⁰.

Augstākās tiesas veiktās tiesu pakalpojumu lietotāju aptaujas rezultāti tiek izmantoti, lai vēl vairāk uzlabotu tiesiskuma kvalitāti. Augstākā tiesa pasūtīja pētījumu (skatīt iepriekš), kura ietvaros tik aptaujāti tiesu pakalpojumu lietotāji un citas ieinteresētās personas. Lai paaugstinātu tiesu darbības kvalitāti un vairotu uzticību tiesiskumam, Augstākā tiesa izveidoja īpašu projekta grupu. Cita starpā šī grupa organizēja aptaujas tiesnešiem un tiesu darbiniekiem, seminārus galvenajiem dalībniekiem, intervijas un iekšējos novērojumus. Pamatojoties uz to, Augstākā tiesa izstrādāja rokasgrāmatas jaunajiem tiesnešiem, procesuālās rokasgrāmatas dažādās tiesību jomās, organizēja mācības tiesu darbiniekiem un izveidoja informatīvus materiālus plašai sabiedrībai, piemēram, brošūras, videoierakstus un tīmekļa vietni, tostarp par tiesas procedūrām¹¹. Šis projekts tika starptautiski apbalvots¹².

Augstākajai tiesai ir svarīga nozīme resursu piešķiršanā tiesām. Uzlabotie IST rīki lietu pārvaldībā ļauj iepazīties ar konkrētiem datiem atsevišķu tiesu līmenī. Tas ļauj tiesu priekšsēdētājiem, tiesu augstākajai vadībai un Augstākajai tiesai piešķirt cilvēkresursus un finanšu līdzekļus, pamatojoties uz salīdzinošiem datiem par tiesu darba efektivitāti¹³. Tiesu priekšsēdētāji katru gadu iesniedz Augstākajā tiesā priekšlikumus par resursiem. Pēc tam Augstākā tiesa analizē efektivitātes datus, salīdzina katras tiesas noslodzi un iesniedz analīzi tiesu priekšsēdētājiem, lai apspriestu resursu sadalījumu. Tad tiek rasts kompromiss par resursu sadali, ņemot vērā tiesu salīdzinošos datus.

Neraugoties uz dažiem uzlabojumiem, Tieslietu padome un Valsts prokuroru padome saskaras ar problēmām resursu jautājumos. Tieslietu padome arvien aktīvāk cenšas uzlabot tiesiskuma kvalitāti, jo īpaši pildot savus pienākumus tiesnešu izvērtēšanā, disciplinārlietās un tiesnešu atalgojuma uzlabošanā¹⁴. Lai gan pēdējos gados Tieslietu padomei tika piešķirti papildu resursi, tā joprojām strādā ar salīdzinoši nelielu darbinieku skaitu, ņemot vērā šīs padomes plašās pilnvaras un neprofesionālos locekļus¹⁵. Pēc ieinteresēto personu domām, šiem centieniem ir nepieciešami papildu resursi, lai palielinātu Tieslietu padomes administratīvās spējas, tostarp, lai uzlabotu tiesnešu atlases procesu, it īpaši lēmumu pamatojumu izstrādi. Valsts prokuroru padomei joprojām trūkst cilvēkresursu un finanšu līdzekļu¹⁶, un tas nozīmē, ka tā nespēj strādāt, lai uzlabotu Valsts prokuratūras vispārējo kvalitāti. Tās pienākumu izpildi prokuroru atlases procesa uzlabošanai kavē arī personāla trūkums.

¹⁰ Augstākā tiesa (2019), 2019. gada ziņojums, 124.–125. lpp.

¹¹ Tīmekļa vietne atrodama adresē <http://www.sodisce.si/vsrs/objave/2018102509355191/>.

¹² 2019. gadā Augstākās tiesas projekts “Tiesiskuma kvalitātes uzlabošana” (*IQ Justice*) saņēma *CEPEJ* balvu “Temīdas kristāla svāri”. 2019. gadā projekts tiesas procedūru uzlabošanai, jo īpaši saziņā ar tiesu pakalpojumu lietotājiem, saņēma balvu *UX Design Award 2019* par augsta līmeņa vieglu lietojamību.

¹³ Augstākā tiesa piešķir budžetu konkrētām tiesām, savukārt Tieslietu padomei ir galvenā kompetence tiesnešu atlasē un karjeras virzībā.

¹⁴ Tieslietu padomes galvenā atbildība ir tiesnešu amatu kandidātu atlase. Kā garantē Konstitūcija, lielākā daļa Tieslietu padomes locekļu ir tiesneši, kurus amatā ievēlējuši citi tiesneši. Pārējie pieci locekļi ir citu juridisko profesiju pārstāvji, kurus ievēlējusi Nacionālā asambleja no Republikas prezidenta izvirzīto kandidātu vidus.

¹⁵ Tieslietu padomē strādā tikai 15 darbinieki. Tieslietu padomju resursu salīdzinājumu skatīt informācijā, ko Eiropas Tiesu iestāžu padomju tīkls iesniedzis 2020. gada ziņojumam par tiesiskumu, 9. lpp. Salīdzinošu analīzi par Tieslietu padomes pilnvarām skatīt 2016. gada ES rezultātu apkopojuma tiesiskuma jomā 50. attēlā.

¹⁶ Valsts prokuroru padomē strādā tikai četri darbinieki.

Notiek konsultācijas, lai pabeigtu tiesu kartes reformu. Pēdējo desmitgažu laikā tiesu teritoriālā karte (kas nosaka tiesu iestāžu atrašanās vietu un jurisdikciju) ir svārstījusies starp vienu vai vairākām pirmās instances tiesām (tās ir apgabaltiesas un vietējās tiesas). Pašlaik tiesu sistēma sastāv no 55 pirmās instances tiesām, no kurām 44 vietējās tiesas izskata (finansiāli) mazietilpīgas civillietas gan strīdus, gan bezstrīdus kārtībā, bet 11 apgabaltiesas izskata finansiāli ietilpīgas juridisko personu civillietas un komerclietas. Jau sen tika konstatēts, ka pirmās instances tiesu dalījums civiltiesās un komerctiesās ietekmē tiesu darba efektivitāti. Daļēji tas tika novērsts ar 2009. un 2015. gada reformām, kad vietējās tiesas tika pakļautas stingrākai apgabaltiesu kontrolei, lai izlīdzinātu izskatāmo lietu skaitu un samazinātu jurisdikcijas konfliktus¹⁷. Labi attīstītas IST sistēmas lietu pārvaldībā un Augstākās tiesas pieredze resursu pārvaldībā ļauj veidot lielākas tiesas pilsētu teritorijās¹⁸. Tieslietu ministrijas konsultācijas ar tiesu iestādēm par jauno pārskatīto tiesu karti turpinājās arī 2019. gadā, bet šā tiesību akta projekta izstrāde vēl jāpabeidz valdībai.

Pirmās instances tiesas spriedumu publicēšana joprojām ir ierobežota, it īpaši civillietās un komerclietās. Lai gan lielākā daļa Augstākās tiesas un pirmās instances spriedumu tiek publicēti tiešsaistē, pirmās instances tiesu spriedumu publicēšana joprojām ir nepietiekama¹⁹. Turklāt publicēto spriedumu mašīnlasāmība, kas ļautu izstrādāt tiesu pakalpojumu lietotājiem paredzētus pakalpojumus un produktus, kuru pamatā būtu mākslīgā intelekta risinājumi, ir salīdzinoši zema²⁰. Tieslietu ministrijas vadītais projekts pirmās instances tiesas spriedumu pieejamības uzlabošanai tiešsaistē ir apstājies tādu problēmu dēļ, kas saistītas ar spriedumu automatisko anonimizāciju. Kopā ar zinātniekiem tiek pētīta jauna metode.

Efektivitāte

Uzlabotā tiesu sistēmas efektivitāte ir ļāvusi vēl vairāk samazināt uzkrāto neizskatīto lietu skaitu, un tiesvedības ilgums lielākoties ir palicis nemainīgs. Neraugoties uz to, ka Slovēnijas tiesu sistēmā ierosināto civillietu skaits ir viens no lielākajiem ES, gandrīz visās lietu kategorijās turpina uzlaboties efektivitāte²¹. 2019. gadā kopējais neizskatīto lietu skaits vēl vairāk samazinājās, par vairāk nekā 7 %, salīdzinot ar 2018. gadu²². Tiesas arī atrisināja vairāk lietu nekā saņēma, neraugoties uz to, ka atrisināja mazāk lietu nekā agrāk²³. Procesu vidējais ilgums civillietu strīdos palielinājās līdz aptuveni 13 mēnešiem un nostabilizējās uz 11 mēnešiem komerclietu strīdos, jo par prioritāti tika noteiktas vecākas lietas. Tomēr, izskatot komerclietas, līdz pirmajai tiesas sēdei joprojām jāgaida vairāk nekā 12 mēneši. Apelācijas kārtībā šīs lietas tiek atrisinātas ātri, parasti aptuveni triju mēnešu laikā. Gandrīz ceturtā daļa civillietu un komerclietu strīdu tiek atrisināti ar tiesas mierizlīgumu. Tomēr līdz brīdim, kad šāda veida lietās tiek izsniegts rakstisks spriedums, joprojām paiet no 14 līdz 17 mēnešiem.

¹⁷ Piemēram, saskaņā ar grozījumiem apgabaltiesas priekšsēdētājs, vienojoties ar vietējās tiesas priekšsēdētāju, ikgadējā darba sadalījuma ietvaros var norīkot tiesnešus strādāt apgabala līmenī, tostarp apgabaltiesā. Turklāt Ļubļanas apgabaltiesas priekšsēdētājs var noteikt, ka konkrētas lietas tiks izskatītas konkrētās šīs apgabala vietējās tiesās. Skatīt Tiesu likuma 71. un 105.a pantu.

¹⁸ Slovēnija saņēma atbalstu no Eiropas Komisijas Strukturālo reformu atbalsta programmas, lai uzlabotu tiesu sistēmas kvalitāti, proti, lai apmainītos ar valsts praksi tiesu karšu reformu jomā — seminārs par tiesu kartes reformu, piedaloties Somijas un Nīderlandes ekspertiem, notika 2016. gada 28.–29. septembrī Ļubļanā.

¹⁹ 28. attēls, 2020. gada ES rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā.

²⁰ 29. attēls, 2020. gada ES rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā.

²¹ 2. un 5.–19. attēls, 2020. gada ES rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā.

²² Dati par tiesu efektivitāti 2019. gadā, Augstākā tiesa.

²³ Kopējais lietu pabeigšanas koeficients bija 101 %. Kopumā tiesas 2019. gadā atrisināja aptuveni 70 000 lietu mēnesī, salīdzinot ar gandrīz 100 000 lietām mēnesī 2012. gadā.

Joprojām saglabājas efektivitātes problēmas, jo īpaši saistībā ar ekonomisko un finanšu noziegumu lietām. Tiesas procesi, it īpaši nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas jomā, un kriminālvajāšanas procedūras bieži vien ir ilgstošas. Krimināltiesas turpināja atrisināt vairāk lietu nekā saņēma (lietu pabeigšanas koeficients bija 102 %). Tomēr krimināllietu izskatīšanas ilgums vietējās tiesās samazinājās līdz aptuveni 9,5 mēnešiem un palielinājās apgabaltiesās (līdz vairāk nekā 14 mēnešiem)²⁴. Izskatot sarežģītākus nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas pārkāpumus, tiesas procesu ilgums pirmās instances tiesās turpināja pieaugt un vidēji sasniedza 1132 dienas²⁵. 2019. gadā Valsts prokuratūra izskatīja vairāk sūdzību (paziņojumu par noziedzīgiem nodarījumiem) nekā saņēma attiecīgajā gadā, lielākoties no viena līdz divu mēnešu laikā, vai nu šādus paziņojumus noraidot, vai pieprasot papildu policijas izmeklēšanu, vai iesniedzot apsūdzību tiesā²⁶. Tomēr specializētajai Valsts prokuratūrai, kas nodarbojas ar ekonomiskiem un finanšu noziegumiem, šīm darbībām vidēji bija nepieciešami aptuveni četri mēneši. Lietu skaits, ko Valsts prokuratūra nosūtīja krimināltiesām, nepārtraukti samazinājās²⁷. Neraugoties uz dažiem uzlabojumiem, policijas un prokuroru veiktā izmeklēšana finanšu un ekonomisko noziegumu jomā dažkārt var ilgt vairākus gadus, daļēji arī resursu trūkuma dēļ. Šīs efektivitātes un kvalitātes problēmas tiek risinātas, rīkojot mērķtiecīgas mācības (tostarp par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršanu), apmainoties ar paraugpraksi un analizējot prokuroru darba efektivitāti ar modernizētas informācijas un sakaru tehnoloģiju sistēmas palīdzību.

II. PRETKORUPCIJAS REGULĒJUMS

Institucionālais un tiesiskais regulējums korupcijas novēršanai un apkarošanai ir Korupcijas novēršanas un godprātības likums. Ir pieņemti tiesību akti, kas regulē interešu konfliktus un aktīvu deklarēšanu, kas jāveic valsts pārvaldes iestāžu un ministriju darbiniekiem un parlamenta deputātiem, kā arī lobēšanu un “virpuļdurvju efektu”. Institucionālo struktūru korupcijas apkarošanai veido patstāvīga valsts iestāde — Korupcijas novēršanas komisija, kas sadarbojas ar citām korupcijas apkarošanā iesaistītajām struktūrām, policiju un specializēto prokuratūru.

Slovēnija 2020. gadā ar *Transparency International* korupcijas uztveres indeksa rezultātu 60/100 ieņem 11. vietu Eiropas Savienībā un 35. vietu pasaulē. Jaunākie Eiropas barometra dati liecina — 87 % respondentu uzskata, ka korupcija Slovēnijā ir plaši izplatīta (vidēji ES — 71 %), un 36 % respondentu uzskata, ka korupcija ietekmē viņu personīgo ikdienas dzīvi (vidēji ES — 26 %)²⁸. Saskaņā ar aptaujām 90 % uzņēmēju korupciju vērtē kā plaši izplatītu (vidēji ES — 63 %), un 41 % uzņēmēju uzskata, ka korupcija sagādā problēmas uzņēmējdarbībā (vidēji ES — 37 %). 23 % respondentu uzskata, ka veiksmīgas kriminālvajāšanas gadījumu ir pietiekami daudz, lai atturētu iedzīvotājus no koruptīvu darbību veikšanas (vidēji ES — 36 %), bet 10 % uzņēmēju uzskata, ka iedzīvotāji un uzņēmumi, kurus pieķer kukuļdošanā augstai amatpersonai, saņem atbilstošu sodu (vidēji ES — 31 %)²⁹.

²⁴ Dati par tiesu efektivitāti 2019. gadā, Augstākā tiesa.

²⁵ 2020. gada ES rezultātu apkopojuma tiesiskuma jomā 21. attēls, kurā sniegti dati par 2014., 2015., 2016. un 2018. gadu.

²⁶ 2019. gadā lietu pabeigšanas koeficients pārsniedza 106 %. Valsts prokuratūras dati.

²⁷ Lietu skaits, ko Valsts prokuratūra iesniedza krimināltiesās, samazinājās no aptuveni 620 lietām 2014. gadā uz aptuveni 458 lietām 2018. gadā (rēķinot uz 100 000 iedzīvotājiem): *Eurostat* dati, https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=crim_crt_case&lang=en.

²⁸ Eiropas barometra speciālaptauja Nr. 502 (2020).

²⁹ Eiropas barometra speciālaptauja Nr. 502 (2020).

Pamata tiesiskais regulējums godprātības stiprināšanai valsts sektorā, pārredzamības nodrošināšanai un interešu konfliktu novēršanai ir Korupcijas novēršanas un godprātības likums. Tomēr Korupcijas novēršanas un godprātības likuma grozījumu pieņemšana, kuras mērķis ir novērst pretkorupcijas regulējuma nepilnības, tika atlikta. Tas ir galvenais tiesību akts korupcijas apkarošanai Slovēnijā, un tas regulē arī Korupcijas novēršanas komisijas (*CPC*) pienākumus. Grozījumus Korupcijas novēršanas un godprātības likumā (*IPCA*), lai novērstu dažas galvenās esošā regulējuma nepilnības, tostarp tās, kuras uzsvēra Eiropas Padomes Pretkorupcijas starpvalstu grupa (*GRECO*), valdība pieņēma 2018. gada janvārī, un bija paredzēts, ka parlaments šos grozījumus apstiprinās 2020. gada jūnijā³⁰. Tomēr to pieņemšana tika atlikta, atstājot galvenās pretkorupcijas reformas nepabeigtas. Attiecībā uz uzvedības noteikumiem, interešu konfliktiem, trauksmes celšanu un “virpuļdurvju efektu” nav notikušas nekādas būtiskas izmaiņas, un *IPCA* šos jautājumus risina tikai daļēji³¹.

Korupcijas novēršanas komisija (*CPC*) darbojas, pamatojoties uz labu tiesisko regulējumu, taču ar ierobežotiem resursiem. *CPC* ir patstāvīga valsts iestāde, kuras neatkarību nodrošina tās augstāko vadītāju atlases procedūra, kuras ietvaros īpaša atlases komisija, kuras sastāvā ir pārstāvji no visiem trim varas atzariem un no pilsoniskās sabiedrības, pieņem ieteikumus prezidentam par iecelšanu amatā. *CPC* regulāri sadarbojas ar policiju un specializēto prokuratūru, taču saglabā uzraudzības un administratīvās izmeklēšanas pilnvaras. Turklāt tā pārrauga korupcijas novēršanu un valsts amatpersonu profesionālās godprātības nostiprināšanu. *CPC* veic administratīvo izmeklēšanu, un tai ir plašas juridiskas pilnvaras piekļūt pierādījumiem vai uzdot citām tiesībaizsardzības struktūrām un iestādēm vākt pierādījumus. Tā uzrauga, kā tiek īstenoti Korupcijas novēršanas un godprātības likuma noteikumi par interešu konfliktiem, godprātības plāniem, aktīvu deklarācijām, dāvanām un ierobežojumiem. Tomēr *GRECO* ir atzīmējusi, ka šķiet, *CPC* darbību kavē nepietiekami resursi un procesuālās nepilnības³². Paredzams, ka *IPCA* grozījumi atrisinās arī juridiskas problēmas saistībā ar *CPC sui generis* procedūru korupcijas lietu izskatīšanā. Procesā, kurā *CPC* veic administratīvo izmeklēšanu un izdod publiskus lēmumus, vairākas lietas ir apstrīdētas tiesās, jo aizdomās turamo aizstāvības tiesības procesa laikā tika atzītas par nepietiekami nodrošinātām³³.

Līdztekus specializētajai Korupcijas novēršanas komisijai, korupcijas novēršanā un apspiešanā ir iesaistītas arī vairākas citas valsts iestādes. Specializētā Valsts prokuratūra un policija, kā arī citas valsts iestādes, veic nozīmīgu darbu cīņā pret korupciju. Tieslietu ministrija ir atbildīga par lielāko daļu tiesiskā regulējuma korupcijas novēršanai un saukšanai pie atbildības par to, tostarp par Korupcijas novēršanas un godprātības likumu un Kriminālkodeksu. Valsts pārvaldes ministrijai ir kompetence regulēt amatpersonu statusu, tiesības un pienākumus, un tai ir pienākumi profesionālās godprātības veicināšanā. Revīzijas palāta ir augstākā iestāde, kas pārrauga valsts kontus, budžetu un valsts budžeta izdevumus. Revīzijas pilnvaras tā izmanto pilnīgi neatkarīgi, un tās nevar apstrīdēt tiesā vai citās valsts struktūrās. Valsts uzraudzības komisija publiskā iepirkuma līgumu piešķiršanas procedūrās ir neatkarīga un specializēta tiesa, kas pretendentiem nodrošina tiesisko aizsardzību. Valdības

³⁰ *GRECO* piektā novērtēšanas kārtā. Novērtējuma ziņojums.

³¹ Eiropas pusgada 2020. gada konkrētām valstīm adresētais ziņojums.

³² *GRECO* piektā novērtēšanas kārtā. Novērtējuma ziņojums, i. rekomendācija.

³³ Process paredz faktu noskaidrošanu, konstatējumu projekta nosūtīšanu attiecīgajai personai, pēc tam seko konstatējumu pieņemšana un to prezentēšana sabiedrībai, kopā ar attiecīgās personas atbildi. Kā uzskata Augstākā tiesa, *CPC* procedūrās jāparedz tādi paši aizsardzības pasākumi kā vispārējās administratīvo tiesību procedūrās. Tas nozīmē arī attiecīgās personas informēšanu par pārbaudi, ļaujot tai iesniegt paskaidrojumus un izmantot pārstāvību pārbaudes laikā.

programmā “Godprātības un pārredzamības pasākumi 2017.–2019. gadam” galvenā uzmanība bija vērsta uz valsts amatpersonu izpratnes veicināšanu par profesionālo godprātību un pārredzamību un uz valsts finanšu pārvaldības un kontroles mehānismu nodrošināšanu. Tās mērķis bija arī uzlabot pārredzamību noteikumu izstrādes un procedūru pārvaldīšanas laikā³⁴.

Ir ieviesti rīcības noteikumi. Attiecīgie noteikumi ir iekļauti Valsts pārvaldes likumā, Valsts civildienesta likumā un Korupcijas novēršanas un godprātības likumā. Uz ministriem un valsts sekretāriem attiecas 2015. gada Valdības un ministriju amatpersonu ētikas kodekss, bet Korupcijas novēršanas un godprātības likums ir galvenais tiesību akts, kas regulē publiskā sektora amatpersonu interešu konfliktus. Tas nosaka amatpersonu pienākumus attiecībā uz interešu konfliktiem, aktīvu deklarēšanu un to uzraudzību, ierobežojumus citu darbību veikšanai un aizliegumus saistībā ar dāvanām. Tas attiecas uz premjerministru, ministriem, valsts sekretāriem, kabineta locekļiem un valdības ģenerālsekretāru. Daži noteikumi, piemēram, par aktīvu deklarēšanu un ierobežojumiem attiecībā uz turpmāko darbu, attiecas arī uz bijušajām amatpersonām³⁵. 2020. gada 12. jūnijā Nacionālā asambleja pieņēma Ētikas kodeksu. Tajā ir uzskaitīti ētikas principi, kas deputātiem jāievēro, un tas paredz izteikt rājienu par pārkāpumiem. Tomēr Nacionālās padomes Rīcības kodeksā ir konstatētas nepilnības attiecībā uz interešu konfliktiem, uzraudzību un sankcijām³⁶.

Ir ieviesti noteikumi par interešu konfliktu novēršanu un pārvaldīšanu. Noteikumi par interešu konfliktu novēršanu un aktīvu deklarēšanu ir iekļauti Korupcijas novēršanas un godprātības likumā. Izvairīšanās no interešu konfliktiem galvenokārt ir katras valsts amatpersonas pienākums, un, ja rodas konflikts, tai ir nekavējoties rakstiski jāinformē sava priekšniecība vai Korupcijas novēršanas komisija (*CPC*). Ir izstrādāti arī papildu noteikumi par funkciju nesaderību un darījumdarbības ierobežošanu, lai novērstu interešu konfliktus publiskajā sektorā. Turklāt Valsts darbinieku likums aizliedz civildienesta ierēdņiem veikt darbības, kas var radīt interešu konfliktu. Tas arī paredz civildienesta ierēdņiem (un viņu ģimenes locekļiem) vairākus ierobežojumus un pienākumus, kas saistīti ar dāvanu pieņemšanu. Plānotie grozījumi paplašinās to personu loku, kurām ir pienākums ziņot par interešu konfliktu. Likums arī nosaka, kādā apjomā un kurām amatpersonām ir pienākums iesniegt deklarācijas *CPC*³⁷. Deklarācijas jāiesniedz *CPC*, stājoties amatā, gadu pēc darba izbeigšanas un pēc visām izmaiņām amata pienākumos, darbības veidā, īpašumtiesībās vai aktīvos, kas pārsniedz 10 000 EUR. *CPC* veic *ad hoc* pārbaudes un veic uzskaiti par personām, uz kurām attiecas aktīvu deklarēšanas pienākumi. Aktīvu deklarācijas ir publiski pieejamas katras amatpersonas pilnvaru laikā un līdz vienam gadam pēc tam. Tomēr augstāko izpildvaras amatpersonu aktīvu deklarācijas netiek publicētas, un tām neveic padziļinātas pārbaudes³⁸. Šajā jautājumā tika ieteikts paplašināt aktīvu deklarēšanas jomu, attiecinot to arī uz ministru un valsts sekretāru ģimenes locekļiem, bez obligātas šo deklarāciju publiskošanas³⁹. Lai izpildītu šos ieteikumus, Slovēnijas iestādes plāno mainīt aktīvu

³⁴ GRECO piektā novērtēšanas kārtā. Novērtēšanas ziņojums, 54. punkts.

³⁵ GRECO piektā novērtēšanas kārtā. Novērtēšanas ziņojums, 40. punkts.

³⁶ GRECO ceturtnā novērtēšanas kārtā. Starpziņojums, secinājumi par Nacionālo padomi.

³⁷ Tas attiecas uz augsta līmeņa, vietējām, vēlētajām un ieceltām amatpersonām, piemēram, profesionālām augsta līmeņa amatpersonām, neprofesionāliem mēriem un mēra vietniekiem, augsta ranga civildienesta ierēdņiem, vadītājiem, par publisko iepirkumu atbildīgām personām un ierēdņiem no Valsts uzraudzības komisijas publiskā iepirkuma procedūru uzraudzībai.

³⁸ GRECO ir ieteikusi nodrošināt ministru un valsts sekretāru aktīvu deklarāciju savlaicīgu publicēšanu un uzticēt padziļināto pārbaudu veikšanu *CPC*. GRECO piektā novērtēšanas kārtā. Novērtējuma ziņojums, viii. rekomendācija.

³⁹ GRECO piektā novērtēšanas kārtā. Novērtējuma ziņojums, vii. rekomendācija.

deklarēšanas un uzraudzības jomu. Tomēr *CPC* joprojām ir nepietiekams personāla skaits, un, pildot pienākumus, tai pietrūkst gan finanšu līdzekļu, gan cilvēkresursu. Tādēļ *GRECO* ieteica nodrošināt *CPC* ar pietiekamiem resursiem, lai tā varētu sekmīgi izpildīt savus uzdevumus⁴⁰.

Lobēšana un “virpuļdurvju efekts” ir reglamentēts⁴¹. *IPCA* paredz, ka ir aizliegts lobēt jautājumus, par kuriem sāka tiesas vai administratīvā procedūra, un ka lobēšanas darbības drīkst veikt tikai fiziska persona, kura ierakstīta lobistu reģistrā, ko izveidojusi *CPC*. Valsts amatpersonas drīkst piekrist lobēšanai tikai tad, kad lobists ir reģistrēts šajā reģistrā, bet, ja rodas interešu konflikti, tām jāatsakās no kontaktēšanās. Tomēr tiek ieteikts rūpīgi izvērtēt, kā noteikumus par kontaktiem ar lobistiem īsteno Nacionālās asamblejas un Nacionālās padomes deputāti.⁴² Tas joprojām nav izpildīts, neraugoties uz to, ka 76 % Slovēnijas uzņēmēju uzskata — vienīgais veids, kā gūt panākumus darījumdarbībā, ir politisko sakaru veidošana (ES vidējais rādītājs ir 54 %)⁴³. Turklāt attiecībā uz augstākajām izpildvaras amatpersonām lobēšanas noteikumos ir dažas nepilnības, un tie tiek nepietiekami ievēroti. Netiek pienācīgi ziņots par visiem kontaktiem ar trešām personām, kuras cenšas ietekmēt valdības lēmumu pieņemšanu, tostarp par kontaktiem ar uzņēmumu un interešu grupu juridiskajiem un pilnvarotajiem pārstāvjiem⁴⁴. Turklāt *IPCA* paredz arī “atdzišanas” periodu augsta līmeņa amatpersonām. Šajā periodā, divus gadus pēc amatpersonas aiziešanas no amata, tai ir aizliegts lobēt vai darboties kā pārstāvim saimnieciskā struktūrā, kurai bijuši darījumu kontakti ar iestādi, kurā amatpersona ieņēma amatu. Valsts iestāde vienu gadu pēc amatpersonas aiziešanas no amata arī nedrīkst slēgt darījumus ar struktūru, kurā bijuši amatpersonai pieder daļas⁴⁵.

Slovēnija ir izstrādājusi papildu pasākumus korupcijas novēršanai un publiskā iepirkuma pārredzamības palielināšanai. Slovēnija pārredzamības aspektā ir viena no attīstītākajām ESAO dalībvalstīm un ir ieviesusi vairākus pasākumus korupcijas novēršanai publiskā iepirkuma jomā. Piemēram, godprātības plāni ir rīki, ar ko pārbaudīt organizācijas godprātību. Tie paredz dokumentētu procesu, kurā novērtē neaizsargātības līmeni un neētiskas vai korumpētas darbības iespējamību. Visām valsts iestādēm ir pienākums nosūtīt savus godprātības plānus *CPC*, galvenokārt, lai identificētu riskus un īstenotu godprātības nostiprināšanas pasākumus. Publiskā iepirkuma likums paredz sistēmu, ar kuru noteiktas vērtības piedāvājumus obligāti iesniedz un publicē elektroniski, tāpat kā līgumslēdzējas iestādes galīgos lēmumus un pamatojumus. Šos pasākumus papildina aktīvu deklarācijas, ko iesniedz personas, kuras ir atbildīgas par publisko iepirkumu, kā norādīts *IPCA*. No 2016. gada janvāra ir pieejams IT risinājums *STATIST*, kas nodrošina informācijas publicēšanu par publiskajiem līgumiem, kuri Slovēnijā piešķirti, sākot no 2013. gada. *CPC* ir izstrādājusi arī tiešsaistes lietotni (*ERAR*), kas nodrošina sabiedrībai ērtu piekļuvi informācijai par visu publiskā sektora struktūru darījumiem. Tā joprojām ir svarīgs publiskā sektora pārredzamības virzītājspēks, ļaujot vizualizēt valsts budžeta izdevumus. Tomēr, lai gan *CPC* norāda, ka tikai 10 % no visiem korupcijas ziņojumiem ir saistīti ar publisko

⁴⁰ *GRECO* piektā novērtēšanas kārtā. Novērtējuma ziņojums, 4. lpp.

⁴¹ 1) nepublics kontakts; 2) mērķis ietekmēt noteikumu un citu vispārīgu dokumentu apspriešanu un pieņemšanu; 3) veikts noteiktas interešu grupas/ lobēšanas klienta interesēs, vārdā vai uzdevumā.

⁴² *GRECO* ceturta novērtēšanas kārtā. Novērtējuma ziņojums, ii. rekomendācija.

⁴³ Eurobarometra speciālaptauja Nr. 502 (2020), 71. lpp.

⁴⁴ *GRECO* piektā novērtēšanas kārtā. Novērtējuma ziņojums, v. rekomendācija.

⁴⁵ Piemēram, 5 % līdzdalība dibinātāju tiesībās, vadībā vai kapitālā — vai nu kā tieša dalība, vai ar citu juridisku personu dalības starpniecību.

iepirkumu, Eiropabarometra aptaujas liecina, ka uzņēmumi joprojām ir skeptiski noskaņoti par publiskā iepirkuma praksi Slovēnijā.

Korupcijas nodaļa, kas ietilpst Policijas ģenerāldirekcijas (GPD) Ekonomisko noziegumu departamentā, ir atbildīga par korupcijas noziegumu apkarošanu valsts līmenī. Tā uzrauga, pārvalda un koordinē visu policijas iecirkņu darbu un izmeklē lietas, kad rodas aizdomas par koruptīvām darbībām, par kurām paziņots ar e-paziņojumiem. GPD gada budžets 2019. gadam (369 400 EUR) ir palielināts par 7,3 %, salīdzinot ar 2018. gadu. GRECO ir atzinīgi novērtējusi policijas veiktos pasākumus korupcijas novēršanai pašā policijā, jo policistiem nav imunitātes vai procesuālu privilēģiju. Policija pastāvīgi ir viena no valsts iestādēm Slovēnijā ar lielāko sabiedrības uzticību⁴⁶. 2009. gada novembrī izveidotais Valsts izmeklēšanas birojs (NBI) ir Policijas ģenerāldirekcijas Kriminālpolicijas direkcijas struktūrvienība. Tas specializējas smagu un sarežģītu noziedzīgu nodarījumu, tostarp finanšu noziegumu, organizētās noziedzības un korupcijas lietu, izmeklēšanā. Minētais birojs patstāvīgi izraugās izmeklējamās lietas, taču šādu praksi ir kritizējusi specializētā Valsts prokuratūra, jo dažos gadījumos vietējā policija saskaras ar grūtībām sarežģītās lietās, kuru izmeklēšanu birojs nav nolēmis turpināt⁴⁷.

Vairāku augsta līmeņa korupcijas lietu izmeklēšana vēl turpinās, taču sekmīgu kriminālvajāšanas nodrošināšanu apdraud konkrētas problēmas. Specializētā Valsts prokuratūra (SSPO) īsteno kriminālvajāšanu par smagākiem noziedzīgiem nodarījumiem, tostarp korupciju, kas no 2017. gada tiek uzskatīta par politisku prioritāti⁴⁸. Tomēr vairāku augsta līmeņa lietu izmeklēšana ir ieilgusi, vai arī tajās ir iestājies noilgums, un tiek ziņots, ka šo lietu pabeigšanu ietekmē policijas neefektivitāte prioritāro lietu noteikšanā un ar lietām saistītās informācijas pārsūtīšanā. Turklāt Slovēnijā ir reģistrēts vislielākais to respondentu īpatsvars, kuri uzskata, ka nav pietiekami daudz veiksmīgu kriminālvajāšanas gadījumu, lai tas atturētu cilvēkus no koruptīvām darbībām (72 %), un kuri nepiekrīt apgalvojumam, ka valdības centieni korupcijas apkarošanā ir iedarbīgi (77 %)⁴⁹. Slovēnija ieviesa civilo aktīvu atsavināšanu valsts tiesību aktos 2011. gadā, kad tika pieņemts Likums par noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskāciju. Tomēr Konstitucionālā tiesa 2018. gadā nolēma, ka to aktīvu mērķiezīmēšana, ko apsūdzētā persona ieguvusi pirms 2011. gada, ir ar “nepieļaujamu atpakaļejošo spēku”⁵⁰. Šis nolēmums praktiski ietekmē civiltiesiskās konfiskācijas režīma darbību un tā rezultativitāti, jo iestādes tagad var izmantot civiltiesiskās konfiskācijas instrumentu tikai attiecībā uz aktīviem, kurus apsūdzētā persona ieguvusi pēc 2011. gada. Tomēr 2019. gadā Valsts prokuratūra iesniedza 147 apsūdzības saistībā ar korupciju, un tas bija par 22 % mazāk nekā 2018. gadā (188). 2019. gadā tiesas pasludināja 21 notiesājošu spriedumu, par 30 % mazāk nekā 2018. gadā (30), kā arī deviņus attaisnojošus spriedumus (trīs 2018. gadā), un viena lieta tika izbeigta (divas 2018. gadā). Dažādos kriminālprocesa posmos tiesās vēl atrodas 225 nenoslēgtas korupcijas lietas, un tajās tiesām vēl jāpieņem pirmās instances spriedumi⁵¹. Iestādes ir atzīmējušas, ka apsūdzību un notiesājošo spriedumu skaita samazinājums var būt saistīts ar grūtībām izsekot pierādījumiem, ko iesnieguši trauksmes cēlēji, kurus IPCA aizsargā tikai daļēji⁵².

⁴⁶ Eiropabarometra speciālaptauja Nr. 502 (2020).

⁴⁷ Informācija saņemta valsts apmeklējuma laikā.

⁴⁸ SPPO gada ziņojums, *Vrhovno Državno tožilstvo. Letno poročilo za leto 2019.*

⁴⁹ Eiropabarometra speciālaptauja Nr. 502 (2020).

⁵⁰ Konstitucionālās tiesas 2018. gada 5. jūlija lēmums U-I-6/15-23, Up-33/15-32 un Up-1003/15-27.

⁵¹ SPPO gada ziņojums, *Vrhovno Državno tožilstvo. Letno poročilo za leto 2019.*

⁵² Informācija saņemta valsts apmeklējuma laikā.

III. PLAŠSAZIŅAS LĪDZEKĻU PLURĀLISMS

Slovēnijā vārda un informācijas brīvība ir nostiprināta Konstitūcijā, savukārt plašsaziņas līdzekļu plurālismu nodrošina īpaši nozaru tiesību akti. Plašsaziņas līdzekļu regulators, Sakaru tīklu un pakalpojumu aģentūra, ir neatkarīga iestāde, kas juridiski un funkcionāli ir nošķirta no valdības. Noteikumi par plašsaziņas līdzekļu īpašumtiesību pārredzamību pieprasa, lai uzņēmumi paziņo konkurences iestādēm par īpašumtiesību vai vadības ietekmi, kas pārsniedz noteiktu robežu. Lai būtiski izmainītu īpašumtiesību sastāvu, nepieciešama arī kompetentās ministrijas piekrišana. Žurnālistu aizsardzība nav īpaši reglamentēta, un tiek piemēroti visiem iedzīvotājiem pieejamie mehānismi⁵³.

Sakaru tīklu un pakalpojumu aģentūras neatkarību nosaka likums, tomēr tās rezultatīvu darbību ierobežo cilvēkresursu trūkums un aizsargpasākumu pret politisku iejaukšanos neesība. Slovēnijas Republikas Sakaru tīklu un pakalpojumu aģentūra (AKOS) ir ne tikai plašsaziņas līdzekļu regulators, bet arī telekomunikāciju, pasta un dzelzceļa transporta nozaru regulatīvā iestāde. AKOS statusu garantē Elektronisko sakaru likums⁵⁴. Izpildes pilnvaras audiovizuālo plašsaziņas līdzekļu jomā aģentūrai piešķir Plašsaziņas līdzekļu likums⁵⁵ un Audiovizuālo plašsaziņas līdzekļu pakalpojumu likums⁵⁶. Abi šie tiesību akti pašlaik tiek pārskatīti, un ar tiem jātransponē pārskatītā Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīva (AVMPD) — sabiedriskā apspriešana tika uzsākta 2020. gada jūlijā un ilga tikai piecas dienas. Pēc plašās kritikas, cita starpā, arī no Slovēnijas un starptautisko plašsaziņas līdzekļu apvienību puses, apspriešanas periods tika pagarināts attiecīgi līdz augusta sākumam un septembrim⁵⁷. AKOS darbu vada direktors un aģentūras padome, kas sastāv no pieciem padomes locekļiem. Lēmumu pieņemšanas pilnvaras ir direktoram, savukārt padome uzrauga darba programmas īstenošanu un apstiprina finanšu plānus. Gan direktoru, gan padomes locekļus amatā ieceļ valdība, pamatojoties uz iepriekšēju atlases procedūru, un direktora kandidatūru valdībai piedāvā atbildīgais ministrs. Amatpersonu var uz laiku atstādināt vai atbrīvot no amata tikai neatbilstības pildāmajiem amata pienākumiem, nekompetences vai citu ar konkrēto personu saistītu, pārliecinošu iemeslu dēļ. Kaut arī noteikumi par interešu konfliktiem ar nozares uzņēmumiem ir definēti Elektronisko sakaru likumā, nav īpašu noteikumu, kas regulētu iespēju, ka direktoram rodas interešu konflikts attiecībā uz politisko partiju⁵⁸. Finanšu līdzekļi un cilvēkresursi ir regulatora pārziņā. Budžetu veido ienākumi, kas gūti no aģentūras darbības, un tas pastiprina neatkarību no valdības. Tomēr, ņemot vērā plašo pilnvaru loku, šķiet, ka aģentūrai pietrūkst cilvēkresursu, un tas savukārt var ietekmēt tās darba rezultativitāti. Aģentūra ir pilnvarota piemērot sodus, kurus var apstrīdēt tiesā. Aģentūra iesniedz gada ziņojumu valdībai un parlamentam un visus attiecīgos dokumentus publicē savā tīmekļa vietnē, nodrošinot augstu pārredzamības līmeni⁵⁹.

⁵³ Laikposmā no 2018. līdz 2019. gadam Slovēnija zaudēja divus punktus, bet atguva iepriekšējo pozīciju organizācijas “Reportieri bez robežām” pasaules preses brīvības indeksā un tagad atkal ir reģistrēta 32. pozīcijā visā pasaulē. “Reportieri bez robežām”, Slovēnija.

⁵⁴ *Zakon o elektronskih komunikacijah (ZEKon-1)*.

⁵⁵ *Zakon o medijih (ZMed)*.

⁵⁶ *Zakon o avdiovizualnih medijskih storitvah (ZAvMS)*.

⁵⁷ Plašsaziņas līdzekļu likuma projekts: <https://e-uprava.gov.si/drzava-in-druzba/e-demokracija/predlogi-predpisov/predlog-predpisa.html?id=10493>, Audiovizuālo plašsaziņas līdzekļu pakalpojumu likuma projekts, <https://e-uprava.gov.si/drzava-in-druzba/e-demokracija/predlogi-predpisov/predlog-predpisa.html?id=11475>. Valsts konkurences iestāde ir iebildusi pret Plašsaziņas līdzekļu likuma grozījumu projektu, kas ietekmē plašsaziņas līdzekļu apvienošanās pārskatīšanu.

⁵⁸ Plašsaziņas līdzekļu plurālisma uzraudzības instrumenta 2020. gada izdevums; *Zakon o elektronskih komunikacijah (ZEKon-1)*, 182. pants.

⁵⁹ Šajā jautājumā jāatgādina, ka pārskatītā AVMPD paredz īpašas garantijas valsts plašsaziņas līdzekļu regulatoru neatkarībai un efektivitātei.

2020. gada plašsaziņas līdzekļu plurālisma uzraudzības instrumenta (*Media Pluralism Monitor, MPM 2020*) vērtējumā risks plašsaziņas līdzekļu iestādes neatkarībai un efektivitātei ir vidēji augsts, galvenokārt tāpēc, ka nav aizsargpasākumu pret politisku iejaukšanos⁶⁰.

Plašsaziņas līdzekļu īpašumtiesību pārredzamībai ir nepieciešama deklarācija par īpašumtiesību vai vadības daļām. Saskaņā ar Plašsaziņas līdzekļu likumu izdevējam vai raidorganizācijai ir jāiesniedz deklarācija ikreiz, kad individuālās īpašumtiesību vai vadības daļas uzņēmumā sasniedz 5 % vai vairāk. Noteikta informācija ir publiski pieejama Kultūras ministrijas tīmekļa vietnē⁶¹. It īpaši vairāku īpašnieku kaskādes gadījumā pašreizējie tiesību akti var apgrūtināt identificēšanu, ja lēmumu pieņemšana notiek fonā⁶². Tādēļ *MPM 2020* novērtēja plašsaziņas līdzekļu īpašumtiesību pārredzamību Slovēnijā kā vidēji riskantu⁶³. Likuma pārskatīšanai 2020. gada jūlijā iesniegtais priekšlikuma projekts paplašina Plašsaziņas līdzekļu likuma darbības jomu, attiecinot to arī uz digitālajiem plašsaziņas līdzekļiem, un atceļ minimālo 5 % robežu, izņemot uzņēmumus, kas organizēti kā akciju sabiedrības⁶⁴. Priekšlikuma projekts arī padara publiski pieejamu visu informāciju, kas saistīta ar īpašumtiesībām, tostarp par iepriekš neizpaustajiem finansējuma avotiem un jaunieviestajiem avotiem no publiskajiem līdzekļiem⁶⁵.

Valsts reklāmas tiesību piešķiršana netiek īpaši reglamentēta. Tā kā netiek vākti dati par plašsaziņas līdzekļu uzņēmumu ieņēmumiem, ir grūti iegūt ticamu informāciju par reklāmas izdevumiem, tostarp par līgumslēdzēju pušu identitāti. Vēlēšanu laikā tikai sabiedriskajiem plašsaziņas līdzekļiem ir pienākums piešķirt pietiekami daudz raidlaika, lai nodrošinātu taisnīgu politisko pārstāvību attiecīgajās programmās.

Korupcijas novēršanas un godprātības likumā ir paredzēti vispārīgi noteikumi par valsts amatpersonu interešu konfliktiem, tostarp plašsaziņas līdzekļu nozarē.⁶⁶ Bez tiem nav citu konkrētu noteikumu, kas regulētu interešu konfliktus plašsaziņas līdzekļu nozarē, piemēram, attiecībās starp politikajām partijām un plašsaziņas līdzekļu īpašniekiem. Praksē tas negatīvi ietekmē plašsaziņas līdzekļu plurālismu Slovēnijā. Tiek ziņots par augstu politiskās ietekmes līmeni plašsaziņas līdzekļu uzņēmumos, un tā var ietekmēt pakļautās struktūras, piemēram, presi un raidorganizācijas reģionālā un vietējā līmenī. Īpaši lielos plašsaziņas līdzekļus iedzīvotāji Slovēnijā bieži vien uztver kā politiski tendenciozus. Piemēram, vismaz divas televīzijas stacijas, kā arī drukātos un tiešsaistes plašsaziņas līdzekļus, uzskata par tādiem, ko politiski kontrolē politiskā partija⁶⁷. Šajā situācijā *MPM 2020* pievērsās augsta riska plašsaziņas līdzekļu politiskajai neatkarībai. Ieinteresētās personas ir paudušas bažas par iespējamām izmaiņām nacionālās sabiedriskās raidorganizācijas finansēšanā un nacionālās preses aģentūras pārvaldībā, un šīs izmaiņas ir atzītas par politiski motivētām.

⁶⁰ Plašsaziņas līdzekļu plurālisma uzraudzības instrumenta 2020. gada izdevums.

⁶¹ Plašsaziņas līdzekļu likuma 12. un 14. pants.

⁶² Informācija, kas saņemta saistībā ar valsts apmeklējumu, gatavojot 2020. gada ziņojumu par tiesiskumu.

⁶³ Saistībā ar to jāatgādina, ka pārskatītajā AVMPD dalībvalstīs tiek aicinātas pieņemt leģislatīvus pasākumus, kuros paredzēts, ka to jurisdikcijā esošie plašsaziņas līdzekļu pakalpojumu sniedzēji dara pieejamu informāciju par savu īpašumtiesību struktūru, tostarp faktiskajiem īpašniekiem.

⁶⁴ Plašsaziņas līdzekļu likuma projekta grozītais 12. pants.

⁶⁵ Sk. iepriekšējo piezīmi.

⁶⁶ Korupcijas novēršanas un godprātības likums.

⁶⁷ Plašsaziņas līdzekļu plurālisma uzraudzības instrumenta 2020. gada izdevums.

Tiesību uz informāciju īstenošana ir saistīta ar ilgām procedūrām, taču nav daudz reģistrētu pārkāpumu gadījumu.⁶⁸ Šīs tiesības ir nostiprinātas Konstitūcijā, un tās regulē Publiskās informācijas pieejamības likums. Apelācijas mehānismi ir izveidoti, un tos pārvalda informācijas komisārs. *MPM 2020* tiesību uz informāciju aizsardzībai piešķir zema riska pakāpi.

Lai gan fiziski uzbrukumi žurnālistiem notiek reti, vajāšana tiešsaistē vai draudi žurnālistiem ir plaši izplatīti, un tiesu sistēma tos reti soda. Attiecībā uz žurnālistu aizsardzības sistēmu — vārda un informācijas brīvība ir nostiprināta Konstitūcijā un attiecīgos likumos (piemēram, Kriminālkodeksā), un ir izveidoti tiesu mehānismi. Kaut arī “Reportieri bez robežām” konstatēja, ka 2019. gadā nav reģistrēti fiziski uzbrukumi žurnālistiem⁶⁹, tika ziņots par tiesas prāvām ar mērķi iebiedēt⁷⁰. Bija arī ziņas par to žurnālistu vajāšanu, kuri izpaua sabiedriskas nozīmes informāciju⁷¹. “Tiesības pieprasīt atsaukumu”⁷², novājināts plašsaziņas līdzekļu plurālisms un žurnālistu pašcenzūra — šīs problēmas tika akcentētas 2019. gada Pasaules preses brīvības indeksā⁷³. Slovēnijā viens no paredzētajiem sodiem par neslavas celšanu ir brīvības atņemšana. *MPM 2020* novērtēja vārda brīvības aizsardzību 2018. un 2019. gadā ar vidēju riska pakāpi. Tomēr šķiet, ka situācija ir pasliktinājusies. Eiropas Padomes Žurnālistikas un žurnālistu drošības aizsardzības veicināšanas platforma publicēja četrus brīdinājumus par žurnālistu vajāšanas gadījumiem Slovēnijā 2020. gadā⁷⁴. Trīs no šiem četriem brīdinājumiem tika nosūtīti ar Slovēnijas iestāžu atbildes starpniecību, kā norādīts platformā. Tiešsaistes uzbrukumi un draudi, tostarp no politiķu puses, ir daudzskaitlīgi, taču daudzi vainīgie paliek anonīmi⁷⁵. Saistībā ar neseno satraucošo gadījumu vairākas organizācijas ir izteikušas bažas par pētnieciskā žurnālista drošību⁷⁶. Krimināllikuma sašaurināta piemērošana izraisa situāciju, ka žurnālistu vajāšana tiešsaistē vai draudi viņiem reti tiek sodīti. Tas izriet no Valsts prokuratūras juridiskās interpretācijas, saskaņā ar kuru publiskai naida kurināšanai jābūt “konkrētai”, proti, jārada “konkrētas briesmas sabiedriskajai kārtībai un mieram”, par ko var saukt pie atbildības kā par noziegumu⁷⁷. Šāda interpretācija var negatīvi ietekmēt žurnālistu aizsardzību krimināltiesiskajā sistēmā. Turklāt dažādi avoti ziņo, ka tiesas procesi, kuros iesaistīti

⁶⁸ Sk. iepriekšējo piezīmi.

⁶⁹ “Reportieri bez robežām”, Slovēnija.

⁷⁰ Sk. iepriekšējo piezīmi.

⁷¹ *MPM 2020*, Eiropas Padome, Žurnālistikas un žurnālistu drošības aizsardzības veicināšanas platforma.

⁷² Plašsaziņas līdzekļu likuma 26. pants, kas piedāvā iespēju pieprasīt informācijas atsaukumu, ja tiek aizskartas iesaistītās personas tiesības un intereses.

⁷³ “Reportieri bez robežām”, Slovēnija.

⁷⁴ Eiropas Padome, Žurnālistikas un žurnālistu drošības aizsardzības veicināšanas platforma.

⁷⁵ Plašsaziņas līdzekļu plurālisma uzraudzības instrumenta 2020. gada izdevums.

⁷⁶ Eiropas Padome, Žurnālistikas un žurnālistu drošības aizsardzības veicināšanas platforma, brīdinājums Nr. 28/2020 par pētniecisko žurnālistu *Blaž Zgaga*: <https://rsf.org/en/news/seven-organisations-call-slovenian-government-stop-harassing-investigative-journalist>.

⁷⁷ *ECRI* piektais ziņojums, Augstākās valsts prokuratūras juridiskais atzinums par kriminālvajāšanu saskaņā ar Kriminālkodeksa 297. pantu. Tomēr jāatzīmē, ka 2019. gadā Augstākā tiesa paskaidroja, ka ir divi veidi, kā izdarīt noziegumu saskaņā ar Kriminālkodeksa 297. pantu — vai nu a) kurinot vai kūdot uz naidu, vardarbību vai neiecietību tādā veidā, kas var apdraudēt vai traucēt sabiedrisko kārtību un mieru; vai b) ar draudiem, apvainojumiem vai verbālu vardarbību. Tā norādīja, ka gadījumā, ja šādas darbības tiek veiktas ar draudiem, apvainojumiem vai verbālu vardarbību, nav spēkā prasība, ka jābūt iespējamam sabiedriskās kārtības un miera apdraudējumam. Tomēr tā arī paskaidroja, ka gadījumā, ja šīs darbības tiek veiktas tādā veidā, kas var apdraudēt vai traucēt sabiedrisko kārtību un mieru, nav spēkā prasība, ka šim apdraudējumam jābūt tūlītējam, bet pietiek ar to, ka tam ir tikai potenciāls radīt konkrētu apdraudējumu: <http://www.sodisce.si/vsrs/objave/2019080810051183/>.

žurnālisti, var būt ilgstoši, un tas izraisa “atvēsinošu” iedarbību uz vārda brīvību un bieži vien liek cietušajiem atturēties no ziņošanas par šādām darbībām⁷⁸.

IV. CITI INSTITUCIONĀLI JAUTĀJUMI, KAS SAISTĪTI AR LĪDZSVARA UN ATSVARA SISTĒMU

Slovēnijā ir parlamentāra pārvaldes sistēma ar nepilnīgu divpalātu struktūru, kurā tiesību aktus pieņem tikai Nacionālā asambleja (parlamenta apakšpalāta), nevis Nacionālā padome (parlamenta augšpalāta)⁷⁹. Tiesību aktu projektus var iesniegt valdība, jebkurš parlamenta deputāts vai vismaz 5000 vēlētāju. Konstitucionālā tiesa veic *ex-post* konstitucionālo pārskatīšanu, tostarp konkrētos gadījumos, pamatojoties uz konstitucionālu sūdzību. Papildus tiesu sistēmai līdzsvara un atsvara sistēmā darbojas arī vairākas citas iestādes, jo īpaši ombuds un līdztiesības principa advokāts.

Apspriešanās ar sabiedrību par tiesību aktu projektiem tiek organizēta, izmantojot īpašu tiešsaistes rīku. Ar parlamenta rezolūciju tiek ieteikts, ka sabiedriskās apspriešanas ilgumam jābūt no 30 līdz 60 dienām, un šis process jāapkopo ziņojumā⁸⁰. Tiesību aktu projekti tiek publicēti īpašā tīmekļa vietnē “*e-Demokracija*”⁸¹, kur sabiedrība var iesniegt savas atsauksmes. Praksē sabiedrībai ne vienmēr ir pietiekamas iespējas piedalīties likumdošanas procesā. Ieteicamo apspriešanās periodu bieži neievēro, jo sabiedrībai tiek dots īsāks laiks komentāru iesniegšanai. Dažos gadījumos šie komentāri netiek pienācīgi ņemti vērā⁸². Tiesību aktus var pieņemt saīsinātā vai ārkārtas procedūrā saskaņā ar nosacījumiem, kas paredzēti Nacionālās asamblejas Reglamentā⁸³. Pēc tam Nacionālās asamblejas priekšsēdētāja Kolēģija izlemj, vai tiesību akts tiks apspriests šādā veidā⁸⁴. Saīsinātās un ārkārtas procedūras ietvaros vispārīgas debates nenotiek, un šis tiesību akts otrajā un trešajā lasījumā tiek pieņemts tajā pašā parlamenta sesijā. Parlamenta 2014.–2018. gada sasaukumā 39 % visu tiesību aktu tika pieņemti saskaņā ar parasto procedūru, 19,1 % tika pieņemti saskaņā ar ārkārtas procedūru un 23 % — saskaņā ar saīsināto likumdošanas procedūru⁸⁵.

Konstitucionālo sūdzību skaita pieauguma dēļ Konstitucionālās tiesas neizskatīto lietu uzkrājums un procedūru ilgums turpināja palielināties. Saskaņā ar Konstitūciju Konstitucionālai tiesai ir pilnvaras izvērtēt likumu, noteikumu, vispārīgo aktu, kas izdoti, īstenojot valsts varu, starptautisko līgumu un konstitucionālo sūdzību atbilstību Konstitūcijai. Šo procesu, cita starpā, var ierosināt Nacionālā asambleja, viena trešdaļa tās deputātu,

⁷⁸ Saistībā ar to jāatzīmē, ka saskaņā ar Eiropas standartiem un kā norādīts Eiropas Padomes Ieteikumā Nr. 2016/4: “dalībvalstīm jāizveido visaptverošs tiesiskais regulējums, kas žurnālistiem un citiem plašsaziņas līdzekļu dalībniekiem ļauj efektīvi un bez bailēm piedalīties publiskās diskusijās”.

⁷⁹ Slovēnijas Konstitucionālās tiesas 2008. gada 22. oktobra spriedums, U-I-295/07.

⁸⁰ Rezolūcija par likumdošanas kārtību. Sabiedriskā apspriešana netiek rīkota īpašu likumdošanas procedūru, piemēram, ārkārtas procedūru, ietvaros vai noteiktos jautājumos, piemēram, par valsts budžetu.

⁸¹ Tīmekļa vietne atrodama adresē <https://e-uprava.gov.si/drzava-in-druzba/e-demokracija>.

⁸² Valstu cilvēktiesību aizsardzības iestāžu Eiropas tīkls (2020), “The rule of law in the European Union: Reports from National Human Rights Institutions”. Informācija saņemta saistībā ar apspriešanas procesu, gatavojot 2020. gada ziņojumu par tiesiskumu.

⁸³ Tiesību aktus var pieņemt, piemērojot saīsināto procedūru, šādos gadījumos: maznozīmīgi grozījumi tiesību aktā, tiesību akta vai dažu tā noteikumu termiņa izbeigšanās, maznozīmīga saskaņošana ar ES vai citiem valsts tiesību aktiem vai grozījumi tiesību aktā saskaņā ar Konstitucionālās tiesas lēmumu (Nacionālās asamblejas Reglamenta 142. pants); valsts drošības problēmu un dabas katastrofu gadījumā vai lai novērstu nopietnu ietekmi uz valsts darbību, valdība var ierosināt Nacionālajai asamblejai pieņemt tiesību aktu steidzamības procedūras ietvaros (Nacionālās asamblejas Reglamenta 143. pants).

⁸⁴ Nacionālās asamblejas Reglamenta 143. pants.

⁸⁵ Slovēnijas Republikas Nacionālā asambleja (2018), ziņojums par Nacionālās asamblejas darbu parlamenta 2014.–2018. gada sasaukumā.

valdība, ombuds⁸⁶, Tieslietu padome vai ģenerālprokurors. Konstitucionālā tiesa var atcelt likumus, kas neatbilst Konstitūcijai, un atcelt vai anulēt noteikumus vai vispārīgos aktus, kas izdoti valsts varas īstenošanai, ja tie ir antikonstitucionāli vai prettiesiski. Ja Konstitucionālā tiesa noteikumus atzīst par antikonstitucionāliem vai prettiesiskiem, tā izdod deklaratīvu lēmumu. 2019. gadā Konstitucionālā tiesa atrisināja 1804 lietas⁸⁷. Lai gan konstitucionālās pārskatīšanas pieprasījumu skaits vēl vairāk samazinājās (līdz 165 lietām), konstitucionālo sūdzību skaita pastāvīgā pieauguma dēļ Konstitucionālā tiesa nespēj tikt galā ar lietu apjomu. Pašlaik izskatīšanā atrodas vairāk nekā 2500 lietas, no kurām vairāk nekā četras piektdaļas ir konstitucionālās sūdzības. No 2016. gada neizskatīto lietu skaits katru gadu palielinājās par aptuveni 25 %. Līdz ar to vidējais tiesvedības ilgums palielinājās no 250 dienām 2012. gadā līdz 425 dienām un gandrīz 500 dienām 2019. gadā attiecīgi konstitucionālo sūdzību lietās un konstitucionālās pārskatīšanas lietās. Konstitucionālai tiesai tika lūgts izvērtēt arī dažus pasākumus, kas pieņemti, reaģējot uz Covid-19 pandēmiju⁸⁸.

Arī cilvēktiesību ombuds un līdztiesības principa advokāts ir atbildīgi par fizisko personu tiesību aizsardzību. Cilvēktiesību ombuds ir atbildīgs par cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzību *vis-à-vis* valsts iestādēm, vietējo pašpārvaldi un personām, kuras īsteno valsts varu. Valstu cilvēktiesību aizsardzības iestāžu globālā alianse ir akreditējusi ombudu kā valsts cilvēktiesību aizsardzības iestādi ar “B” statusu. Laikā pēc akreditācijas ombuda pilnvaras tika paplašinātas, lai iegūtu “A” statusu⁸⁹. Ombuda birojs darbojas arī kā bērnu tiesību aizstāvis. Ombuds sagatavo gada ziņojumus, kurus apspriež Nacionālajā asamblejā⁹⁰. Pēc tam valdība sagatavo atbildi uz ziņojumā ietvertajiem konstatējumiem un ieteikumiem. Vēl viena neatkarīga institūcija, kuras uzdevums ir aizsargāt cilvēktiesības, ir līdztiesības principa advokāts, neatkarīga struktūra, kuras uzdevumi ietver aizsardzību pret diskrimināciju un līdztiesības veicināšanu sistēmiskā līmenī, konsultācijas, juridisku atbalstu diskriminācijā cietušajiem un viņu pārstāvību tiesā, kā arī juridiski saistošu lēmumu izdošanu, pamatojoties uz sūdzībām par diskrimināciju. Tomēr līdztiesības principa advokātam nav tiesību uzlikt sodus⁹¹. Neraugoties uz finanšu līdzekļu palielinājumu, tā birojā strādā salīdzinoši maz darbinieku⁹². Jāatzīmē, ka arī citas neatkarīgās struktūras saskaras ar problēmām⁹³.

⁸⁶ Gadu gaitā arī ombuds ir iesniedzis 31 pieprasījumu pārskatīt noteikumu vai vispārīga akta, kas izdots, lai īstenotu valsts varu, atbilstību Konstitūcijai vai tiesiskumu; Valstu cilvēktiesību aizsardzības iestāžu Eiropas tīkls (2020), “The rule of law in the European Union: Reports from National Human Rights Institutions”.

⁸⁷ Konstitucionālās tiesas darba ziņojums par 2019. gadu.

⁸⁸ Lai apkarotu Covid-19 pandēmiju, Slovēnija neizsludināja ārkārtas stāvokli, un lielāko daļu pasākumu valdība pieņēma saskaņā ar Likumu par infekcijas slimībām, kas arī tika grozīts 2020. gada aprīlī. Saskaņā ar šo likumu valdībai jāinformē parlaments par visiem veiktajiem pasākumiem. Skatīt, piemēram, Konstitucionālās tiesas lēmumu par pārvietošanās ierobežošanu starp pašvaldībām, U-I-83/20-10, 16.4.2020.

⁸⁹ 2020. gada martā paredzētā pārkreditācija tika atlikta Covid-19 pandēmijas dēļ.

⁹⁰ Šie ziņojumi ir pieejami vietnē <http://www.varuh-rs.si/sl/promocija-publikacija-projekti/publikacije-gradiva/letna-porocila-priporocila-dz-odzivna-porocila-vlade/>.

⁹¹ Jāatzīmē, ka Komisijas ieteikumā ir noteikts, ka gadījumos, kad līdztiesības iestādēm ir tiesībspēja pieņemt saistošus lēmumus, dalībvalstij jāpiešķir tām arī tiesības piemērot atbilstīgas, iedarbīgas un samērīgas soda sankcijas. Skatīt Komisijas 2018. gada 22. jūnija Ieteikumu par līdztiesības iestāžu standartiem, C(2018) 3850 final, 1.1.2. sadaļas 5. punktu.

⁹² Pirmajā darbības gadā advokātam kopumā tika piešķirti 200 000 EUR, un tas kavēja šīs iestādes spēju attīstīties un izpildīt plašos uzdevumus. Tomēr 2019. gada sākumā valsts budžets tika pārskatīts, un advokātam tika piešķirti 1 100 000 EUR. Skatīt Slovēnijas iesniegto materiālu 2020. gada ziņojumam par tiesiskumu. 2019. gada beigās advokāta birojā strādāja 19 darbinieki.

⁹³ 2020. gada maijā valdība/ policijas ģenerāldirektors nomainīja vairāku neatkarīgu iestāžu vadītājus: policijas specializētā pretkorupcijas departamenta direktoru; Statistikas pārvaldes (SURS) direktoru; Finanšu izlūkošanas vienības direktoru. Tā bija pirmā reize, kad šāda atbrīvošana no amata notika, nenorādot

Valsts nevalstiskā sektora un brīvprātīgā darba attīstības stratēģijas mērķis ir līdz 2023. gadam uzlabot atbalstu nevalstiskajām organizācijām. Stratēģija paredz pasākumus, ar ko atbalstīt šīs organizācijas, veicinot plurālisma un demokrātijas principu ievērošanu sabiedrībā⁹⁴. Stratēģija arī veicina NVO pārredzamību, profesionālo godprātību un pārskatatbildību. Valsts finansē NVO projektus un programmas tajās jomās, kurās tā uzskata, ka NVO var īstenot valsts politiku un sniegt pakalpojumus iedzīvotājiem. Finansējuma plūsmas pārsvārā tiek nodrošinātas, rīkojot publiskus konkursus, izsludinot publiskus uzaicinājumus iesniegt piedāvājumus vai piešķirot tiešu finansējumu. Tiek uzskatīts, ka Slovēnijā ir atvērta un plaša pilsoniskā sabiedrība ar salīdzinoši augstu brīvprātīgā darba līmeni⁹⁵.

iemeslu. Jāatzīmē, ka 2020. gada jūnijā Komisija nosūtīja vēstuli, lūdzot paskaidrojumus par Statistikas pārvaldes direktora atlaišanu, ņemot vērā ES noteikumus par valstu statistikas iestāžu neatkarību. Policijas specializētā pretkorupcijas departamenta direktors un Statistikas pārvaldes direktors ir vērsušies tiesā, lai pārskatītu viņu atlaišanu. Iekšlietu ministrija: policija (2020), Slovēnijas valdība (2020), Slovēnijas Republikas valdības 47. korespondences sesija.

⁹⁴ Stratēģija ir pieejama vietnē: <https://www.gov.si/en/topics/non-governmental-organisations/>.

⁹⁵ CIVICUS reitings; reitingu izsaka šādā piecu kategoriju skalā: atvērta, ierobežota, traucēta, apspiesta un noslēgta pilsoniskā sabiedrība.

Pielikums. Avotu saraksts alfabētiskā secībā*

* *To iesūtīto dokumentu saraksts, kas saņemti 2020. gada ziņojuma par tiesiskumu apspriešanas laikā, ir pieejams (COM tīmekļa vietnē).*

Plašsaziņas līdzekļu plurālisma un plašsaziņas līdzekļu brīvības centrs (2020), “2020 Media pluralism monitor”: <https://cmpf.eu.eu/media-pluralism-monitor/mpm-2020>.

CIVICUS, “Monitor tracking civic space: Slovenia”: <https://monitor.civicus.org/country/slovenia/>.

Komisijas 2018. gada 22. jūnija Ieteikums par līdztiesības iestāžu standartiem, C(2018) 3850 final.

Komisijas dienestu darba dokuments — 2020. gada valsts ziņojums par Slovēniju, kas pievienots Komisijas paziņojumam Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas Centrālajai bankai un Eurogrupai “2020. gada Eiropas pusgads — novērtējums par progresu strukturālo reformu īstenošanā, makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanā un koriģēšanā, un saskaņā ar Regulu (ES) Nr. 1176(2011) veikto padziļināto pārskatu rezultāti”, SWD(2020) 523 final.

Slovēnijas Konstitucionālā tiesa (2019), lēmums par Parlamentārās izmeklēšanas likuma pagaidu apturēšanu attiecībā uz tiesnešiem: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=SKLU291>.

Slovēnijas Konstitucionālā tiesa (2019), lēmums par Parlamentārās izmeklēšanas likuma pagaidu apturēšanu attiecībā uz valsts prokuroriem: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=SKLU293>.

Slovēnijas Konstitucionālā tiesa (2020), Konstitucionālās tiesas darba ziņojums par 2019. gadu: https://www.us-rs.si/wp-content/uploads/2020/05/usrs_letnoporocilo_2019.pdf.

Slovēnijas Konstitucionālās tiesas 2020. gada 16. aprīļa lēmums, U-I-83/20-10: <http://www.us-rs.si/zadrzanje-izvrsevanja-7-clena-odloka-o-zacasnai-splosni-prepovedi-gibanja-in-zbiranja-ljudina-javnih/>.

Slovēnijas Konstitucionālās tiesas 2008. gada 22. oktobra spriedums, U-I-295/07.

Slovēnijas Konstitucionālās tiesas 2018. gada 5. jūlija spriedums, U-I-6/15-23, Up-33/15-32 un Up-1003/15-27: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ODLU1809>.

Eiropas Padome (2019), “Newsroom: The CEPEJ awards the Crystal Scales of Justice Prize to the Supreme Court of Slovenia”: <https://www.coe.int/en/web/human-rights-rule-of-law/-/the-cepej-awards-the-crystal-scales-of-justice-prize-to-the-supreme-court-of-slovenia>.

Eiropas Padome, Žurnālistikas un žurnālistu drošības aizsardzības veicināšanas platforma: Slovēnija: <https://www.coe.int/en/web/media-freedom/slovenia>.

Eiropas Padomes Ministru komiteja (2016), Ministru komitejas ieteikums dalībvalstīm Nr. CM/Rec(2016)4 “Protection of journalism and safety of journalists and other media actors”.

Eiropas Padome, Eiropas Komisija pret rasismu un neiecietību *ECRI* (2019), “ECRI report on Slovenia”: <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/slovenia>.

Komunikācijas ģenerāldirektorāts (2020), “Special Eurobarometer 502: corruption”.

Eiropas Komisija (2016, 2017, 2018, 2019, 2020), ES rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā.

Eiropas Komisija pret rasismu un neiecietību (*ECRI*) (2019), “Fifth report on Slovenia”: <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/slovenia>.

Valstu cilvēktiesību aizsardzības iestāžu Eiropas tīkls (2020), “The rule of law in the European Union: Reports from National Human Rights Institutions”. Informācija, kas iesniegta saistībā ar apspriešanas procesu, gatavojot 2020. gada ziņojumu par tiesiskumu.

Eiropas Tiesu iestāžu padomju tīkls (2020), Eiropas Tiesu iestāžu padomju tīkla iesniegtā informācija ieinteresēto personu apspriešanai par 2020. gada ziņojumu par tiesiskumu.

GRECO (2013), ceturtās novērtēšanas kārtas “Korupcijas novēršana parlamenta deputātu, tiesnešu un prokuroru darbībā” Slovēnijas novērtējuma ziņojums.

GRECO (2016), ceturtās novērtēšanas kārtas “Korupcijas novēršana parlamenta deputātu, tiesnešu un prokuroru darbībā” Slovēnijas atbilstības starpziņojums.

GRECO (2018), piektās novērtēšanas kārtas “Korupcijas novēršana un integritātes veicināšana centrālajās valdībās (augstākās izpildvaras funkcijas) un tiesībsardzības iestādēs” Slovēnijas novērtējuma ziņojums.

Tieslietu padome (2019), pieprasījums par atbilstības Konstitūcijai izvērtēšanu un Parlamentārās izmeklēšanas likuma piemērošanas daļēju apturēšanu: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=SKLU291>.

Kultūras ministrija, plašsaziņas līdzekļu reģistra tīmekļa vietne: <https://rmsn.ekultura.gov.si/razvid/mediji>.

Iekšlietu ministrija: policija (2020), “As of today, Igor Lamberger is taking over the management of the National Investigation Office”: <https://www.policija.si/medijsko-sredisce/sporocila-za-javnost/sporocila-za-javnost-gpue/103938-z-danasnjim-dnem-vodenje-nacionalnega-preiskovalnega-urada-prevzema-igor-lamberger>.

Slovēnijas Republikas Nacionālā asambleja (2018), ziņojums par Nacionālās asamblejas darbu parlamenta 2014.–2018. gada sasaukumā: https://fotogalerija.dz-rs.si/datoteke/Publikacije/PorocilaDZ/Mandat_2014%E2%80%932018/Report_2014-2018.pdf.

Slovēnijas Republikas ombuds (2020), Slovēnijas Republikas ombuda gada ziņojums par 2019. gadu: <http://www.varuh-rs.si/sl/promocija-publikacije-projekti/publikacije-gradiva/letna-porocila-priporocila-dz-odzivna-porocila-vlade/>.

“Reportieri bez robežām”, Slovēnija: <https://rsf.org/en/slovenia>.

Slovēnijas valdība (2018), “The Supreme Court presented new activities for the long-term improvement of the quality and reputation of the Slovenian judiciary”: <http://www.sodisce.si/vsrs/objave/2018102509355191/>.

Slovēnijas valdība (2019), “The Supreme Court ruled on the importance of sanctioning actions when there are signs of hate speech”: <http://www.sodisce.si/vsrs/objave/2019080810051183/>.

Slovēnijas valdība (2020), Slovēnijas Republikas valdības 47. korespondences sesija: <https://www.gov.si/novice/2020-05-21-47-dopisna-seja-vlade-republike-slovenije/>.

Slovēnijas valdība (2020), Slovēnijas iesniegtā informācija 2020. gada ziņojumam par tiesiskumu.

Slovēnijas valdība, e-demokrātijas tīmekļa vietne: <https://e-uprava.gov.si/drzava-in-druzba/e-demokracija>.

Augstākā tiesa (2019), 2019. gada ziņojums: http://www.sodisce.si/mma_bin.php?static_id=2020052510305888.

Augstākā valsts prokuratūra (2013), juridisks atzinums par kriminālvajāšanu saskaņā ar Kriminālkodeksa 297. pantu: http://www.spletno-oko.si/sites/default/files/sovrazni_govor_pravno_stalisce_-_vrhovno_tozilstvo_0.doc.

Augstākā valsts prokuratūra un ģenerālprokurors (2019), iniciatīva par Parlamentārās izmeklēšanas likuma atbilstības Konstitūcijai izvērtēšanu: <https://www.dz-rs.si/files/documents/USTAVNA%20POBUDA03.pdf>.

Augstākā valsts prokuratūra (2019), 2019. gada ziņojums.

UX Design Awards, balvas UX Design Award 2019 ieguvējs: <https://ux-design-awards.com/news/gewinner-der-ux-design-awards-2019-2/>.

Virtuāls Slovēnijas valsts apmeklējums saistībā ar 2020. gada ziņojumu par tiesiskumu.

II pielikums. Valsts apmeklējums Slovēnijā

2020. gada jūnijā notika Komisijas dienestu virtuālas sanāksmes ar šādām iestādēm:

- Sakaru tīklu un pakalpojumu aģentūra (*AKOS*)
- Žurnālistu asociācija
- Žurnālistu un publicistu asociācija
- Korupcijas novēršanas komisija
- Policijas ģenerāldirekcijas Korupcijas nodaļa
- Tieslietu padome
- Tieslietu ministrija
- Valsts pārvaldes ministrija
- Specializētā prokuratūra
- Valsts prokuroru padome
- Augstākā tiesa
- Augstākā valsts prokuratūra
- *Transparency International* Slovēnijas nodaļa

* Horizontālās sanāksmēs Komisija tikās arī ar šādām organizācijām:

- *Amnesty International*
- Eiropas Pilsonisko brīvību savienība
- “Pilsoniskā sabiedrība — Eiropa”
- Eiropas Baznīcu konference
- *EuroCommerce*
- Eiropas Bezpeļņas organizāciju tiesību centrs
- Eiropas Preses un plašsaziņas līdzekļu brīvības centrs
- Eiropas Pilsoniskās sabiedrības forums
- *Free Press Unlimited*
- *Front Line Defenders*
- *ILGA-Europe*
- Starptautiskā Juristu komisija
- Starptautiskā Cilvēktiesību federācija
- Starptautiskais Preses institūts
- Mūžizglītības platforma
- Atvērtās sabiedrības iniciatīva *Justice* / Atvērtās sabiedrības Eiropas politikas institūts
- “Reportieri bez robežām”
- *Transparency International* ES nodaļa